

ΕΝΑ ΠΑΡΑΘΥΡΟ ΣΤΗ ΖΩΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΕ ΜΑΘΗΤΗ ΕΝΑΣ ΣΠΟΡΟΣ ΜΕΓΑΛΩΝΕΙ ΣΤΗΝ ΠΑΡΝΗΘΑ

ΚΑΤΣΑΦΑΡΟΥ Α.¹, και ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Δ.¹

¹ 24^ο Δημοτικό Σχολείο Αχαρνών και Διεύθυνση Π.Ε. Αττικής
e-mail: farouana@yahoo.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο Τμήμα Ένταξης του σχολείου μας φοιτούν μαθητές διαφορετικών ηλικιών, γνωστικών ικανοτήτων και συναισθηματικής ωρίμανσης οι οποίοι τροποποιούν τη συμπεριφορά τους στους τομείς ανάπτυξης με διαφορετικούς ρυθμούς από τους υπόλοιπους συνομήλικους συμμαθητές τους. Η υλοποίηση του περιβαλλοντικού προγράμματος από τους μαθητές του Τμήματος Ένταξης σκόπευε στην ευαισθητοποίησή τους για την ανάληψη πρωτοβουλιών και την εξεύρεση λύσεων σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και μέσω αυτής της μάθησης στην προστασία, φροντίδα και υποστήριξη του ίδιου τους του εαυτού. Το συγκεκριμένο θέμα προσφερόταν ως αντικείμενο παρατήρησης και έρευνας μιας και το σχολείο γειτνιάζει με τον Εθνικό Δρυμό της Πάρνηθας. Η πλειοψηφία των μαθητών του σχολείου μας είναι παλινοστούντες και ξένοι. Το ποικίλο πολιτισμικό τους υπόβαθρο τους οδήγησε στη συνειδητοποίηση της πολιτισμικής τους συνέχειας αφού μέσα από επιλεγμένες δραστηριότητες συνέδεσαν πτυχές του θέματος με στοιχεία των πολιτισμών των χωρών από όπου προέρχονταν. Συγχρόνως καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης του προγράμματος η υλοποίηση ενός ευρέος φάσματος βιωματικών δραστηριοτήτων και δράσεων στην τάξη, στην αυλή του σχολείου, στα πεδία μελέτης, στις επισκέψεις οδήγησε στην εκπλήρωση συναισθηματικών, γνωστικών, ψυχοκοινωνικών και άλλων στόχων, καλύπτοντας ένα μεγάλο τμήμα της ολοκλήρωσης ευαισθητοποιημένων, ενεργών πολιτών.

KATSAFAROU A., and PAPATHANASIOU D.

e-mail: farouana@yahoo.gr

ABSTRACT

In the Support Special Needs Education Class of our school students of different ages, learning capabilities and levels of maturity progress differently in terms of various measures of educational development. The application of the environmental awareness program towards special education students aims to enhance the environmental sensibilities of these students and to engender their initiatives in finding and promoting solutions for the protection and preservation of the environment. The ultimate intention of this process is to promote the efficacy of the students towards their own development and self-preservation through their empathy with appreciation of these environmental issues. In line with these aims students take part, both on and off the school premises, which were reflected in individual exercises and projects. On the basis of these the special needs students themselves assumed a leadership role in promoting their new found insights to their fellow students and the school community at large. Most of the students at the school are repatriated Greeks or immigrants. During the program the realization of a wide range of activities led to the achievement of the goals set, and at the same time became the started point from which the pupils set out to discover elements that Greece shares with the countries they came from.

Λέξεις κλειδιά: σπόροι, λουλούδια, αποδοχή διαφορετικότητας, ποικίλο πολιτισμικό υπόβαθρο, κοινός κώδικας δεοντολογίας ως προς το περιβάλλον, νέες στάσεις, ανάληψη νέων ρόλων

1. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

Το συγκεκριμένο θέμα επιλέχθηκε επειδή προσφερόταν ως αντικείμενο παρατήρησης, έρευνας και επεξεργασίας σύμφωνα με τις μεθόδους της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, από μαθητές διαφορετικών ηλικιών και γνωστικών ικανοτήτων και μπορούσε να υποστηριχτεί από ποικίλους εξωτερικούς φορείς. Έτσι οι μαθητές που συμμετείχαν στο πρόγραμμα λειτούργησαν τελικά σα φορείς νέων στάσεων, αξιών και γνώσεων για τους συμμαθητές της κανονικής τους τάξης και της σχολικής κοινότητας ευρύτερα, μιας και επρόκειτο για πρόγραμμα που εκπονήθηκε αποκλειστικά από το Τμήμα Ένταξης του σχολείου. Παρατηρήθηκε ότι η ενεργός συμμετοχή τους στην υλοποίηση του προγράμματος και η ανάληψη νέου ρόλου τους στη σχολική διαδικασία βελτίωσε την αυτοαντίληψη τους και τα βοήθησε να αναπτύξουν μεγαλύτερη αυτοεκτίμηση.

Πρόσθετος λόγος επιλογής του θέματος είναι ότι το σχολείο βρίσκεται χτισμένο σ' ένα λόφο του δήμου Αχαρνών που γειτνιάζει με την ευρύτερη περιοχή της Πάρνηθας. Ο αστικός Δήμος των Αχαρνών, ο οποίος δε βρίσκεται στο κέντρο των Αθηνών αλλά αντιθέτως στους πρόποδες της Πάρνηθας, χαρακτηρίζεται από έλλειψη πρασίνου, σε αντίθεση με τον περιαστικό χώρο που περιλαμβάνει τον Εθνικό Δρυμό της Πάρνηθας.

Επιπλέον η υλοποίηση του προγράμματος μπορούσε να γίνει μέσα από ένα ευρύ φάσμα βιωματικών δραστηριοτήτων ώστε οι μαθητές να είναι κατ' αρχάς στο επίκεντρο της διαδικασίας. Κατ' αυτόν τον τρόπο τους δόθηκε η ευκαιρία να εμπλουτίσουν την έννοια του περιβάλλοντος και με ανθρωπογενή στοιχεία εκτός των φυσικών και επιπροσθέτως να κατανοήσουν τη στενή αλληλεξάρτηση ανθρώπου και περιβάλλοντος και τη σπουδαιότητα της αειφορικής χρήσης του.

Ενισχυτικός λόγος προτίμησης του συγκεκριμένου θέματος ήταν ότι μπορούσε να προσεγγιστεί διαθεματικά ώστε να γίνει σύνδεσή του με γνωστικά αντικείμενα του αναλυτικού προγράμματος (Γλώσσα, Εμείς και ο Κόσμος, Ιστορία, Μυθολογία κ.λ.π.).

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Η εκπλήρωση συναισθηματικών, γνωστικών, ψυχοκοινωνικών και άλλων στόχων ήταν ο βασικός σκοπός υλοποίησης του προγράμματος ώστε οι μαθητές να ολοκληρωθούν σαν προσωπικότητες και να αποκτήσουν στοιχεία ευαισθητοποιημένων, ενεργών πολιτών.

Αρχικός σκοπός ήταν οι μαθητές να αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με τις συνθήκες καλλιέργειας, ανάπτυξης προστασίας και χρησιμότητας των φυτών καθώς επίσης και να γνωρίσουν τον κόσμο των σπόρων ως θησαυροφυλάκιο ζωής. Στη συνέχεια το πρόγραμμα στόχευε στο να γίνουν τα παιδιά μικροί ερευνητές και να καταγράψουν τα κυριότερα φυτά της γειτονιάς τους, να μάθουν να παρατηρούν τη φύση αξιοποιώντας όλες τους τις αισθήσεις, και να έρθουν σε επαφή με τρόπους επέμβασης – παρέμβασης του ανθρώπου στο περιβάλλον και τις συνέπειες των δραστηριοτήτων αυτών για τον ίδιο και το περιβάλλον. Σκοπός επίσης ήταν να μάθουν να χρησιμοποιούν τα φυτά ή μέρη τους με διάφορους τρόπους (μαγειρική, χειροτεχνίες) και κρατούν σύντομα ημερολόγια για τις δραστηριότητές τους.

Έμαθαν να κάνουν χρήση με ασφαλή τρόπο μικρών κηπευτικών εργαλείων, απέκτησαν εμπειρίες σχετικά με τη φύτευση σπόρων και την περιποίηση φυτών, δημιούργησαν μικρό σχολικό κήπο για τη φροντίδα του οποίου ήταν υπεύθυνοι οι ίδιοι, χειρίστηκαν με επιδεξιότητα υλικά στις διάφορες δραστηριότητες και χρησιμοποίησαν το σώμα τους για να εκφράσουν σκέψεις, ιδέες και συναισθήματα.

Τα παιδιά βίωσαν διαφορετικούς τρόπους συμμετοχής, δραστηριοποίησης και μάθησης στη σχολική κοινότητα. Κατανόησαν, αρχικά, την αλληλεπίδραση της συμπεριφοράς τους με το ευρύτερο φυσικό περιβάλλον στο οποίο ζουν και συμμετείχαν ενεργά στη φροντίδα και

προστασία του, μαθαίνοντας έτσι να παίρνουν αποφάσεις, να λαμβάνουν μέρος στην εκτέλεσή τους και να βελτιώνουν την ποιότητα της ζωής τους,. Συνειδητοποίησαν έτσι ότι η απόκτηση κώδικα δεοντολογίας είναι ανεξάρτητη από πολιτισμικές διαφορές. Ωθήθηκαν επίσης να γίνουν υπεύθυνοι στη φροντίδα ζώντων οργανισμών (φυτά) και ανακάλυψαν τη φύση ως πηγή χαράς, αισθητικής απόλαυσης και αναζωογόνησης.

Η συνεργασία με άλλους συμμαθητές, δασκάλους ή εξωτερικούς συνεργάτες, κινητοποιώντας και αξιοποιώντας το δυναμικό που διαθέτει ο καθένας και συγχρόνως αξιοποιώντας το δυναμικό που καταθέτει ο άλλος και η εκτίμηση και η αποδοχή της διαφορετικότητας του κάθε μέλους της ομάδας καλλιέργησε στους μαθητές πρότυπα συνειδητοποιημένων πολιτών.

Επειδή η πλειοψηφία των μαθητών του Τ.Ε. είναι παλιννοστούντες διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης θίχθηκε η πτυχή της παγκόσμιας διάστασης του θέματος, καθώς τα παιδιά ανέφεραν τα φυτά με το όνομα που λέγονται στην πατρίδα τους.

3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Όλοι οι μαθητές δε μαθαίνουν με τον ίδιο τρόπο, ούτε ενδιαφέρονται στον ίδιο βαθμό για όλους τους τομείς της μάθησης. Μέσα από τις δραστηριότητες του Περιβαλλοντικού Προγράμματος οι μαθητές με διαφορετικά ενδιαφέροντα και ικανότητες παρακινήθηκαν να αξιοποιήσουν το πιο πλούσιο κομμάτι του δυναμικού τους. Κλήθηκαν να κάνουν αυτό που μπορούσαν και όχι αυτό που δεν μπορούσαν.

Το μαθητοκεντρικό πρότυπο αποτέλεσε κατά κύριο λόγο το γενικό πλαίσιο των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων του Περιβαλλοντικού Προγράμματος μας. Οι μαθητές έμαθαν πώς να μαθαίνουν και ωθήθηκαν να συνειδητοποιήσουν και να ευαισθητοποιηθούν στα περιβαλλοντικά προβλήματα για να γίνουν ικανοί να αναπτύσσουν στάσεις και να συμμετέχουν ενεργά στην αντιμετώπισή τους. Η μέθοδος project-διεκπεραίωση προγράμματος αποτέλεσε τρόπο έκφρασης της μαθητοκεντρικής διδασκαλίας και την κύρια μέθοδο εκτέλεσης του προγράμματος μας. Αρχικά χρησιμοποιήθηκε ο καταγισμός ιδεών για την επιλογή θέματος και επιμέρους τομέων. Η αίθουσα χωροταξικά χρησιμοποιήθηκε με ευέλικτο τρόπο. Οι μαθητές, χωρισμένοι σε ομάδες, έπλεξαν από προτεινόμενες δραστηριότητες. Χρησιμοποιήθηκε διαδικασία ομαδικής λήψης αποφάσεων και μέθοδος συνεργατικής μάθησης.

Κατά την οργάνωση δραστηριοτήτων εκτός αιθούσης και σχολείου, στην άμεση επαφή με το περιβάλλον, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της μελέτης πεδίου. Επίσης κατά τη διάρκεια των επισκέψεων στην ύπαιθρο συνδυάστηκε η μέθοδος των περιβαλλοντικών μονοπατιών

Καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος οι δραστηριότητες προσομοίωσης και τα παιχνίδια ρόλων, δεξιότητων και εξάσκησης συνόδευαν τις δραστηριότητες και σκοπό είχαν την πλήρη κατανόηση των δράσεων μας.

Η επισκόπηση χρησιμοποιήθηκε κατά τις συναντήσεις με τους διάφορους φορείς για τη συλλογή στοιχείων από τους ειδικούς για κάθε θέμα, ανθρώπους της κοινότητας. Στις σύντομες ενημερώσεις από τους φορείς χρησιμοποιήθηκε η παραδοσιακή μέθοδος διδασκαλίας, η διάλεξη. Οι μαθητές ενθαρρύνθηκαν να ερευνήσουν διάφορες πτυχές του θέματος σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο με τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων και της βιβλιοθήκης. Η διαθεματική και πολυεπιστημονική προσέγγιση του θέματος συνέδεσε το πρόγραμμα με τον κλασικό κορμό των μαθημάτων. Η πειραματική μέθοδος χρησιμοποιήθηκε για να εξεταστούν οι συνθήκες ανάπτυξης των φυτών.

Η όλη πραγματοποίηση του προγράμματος διαπνεόταν από το πνεύμα της καθοδηγούμενης περιβαλλοντικής ερμηνείας και της αποσαφήνισης αξιών έτσι ώστε οι μαθητές διαπίστωσαν κατ'

αρχάς την ποικιλία τρόπων ερμηνείας των περιβαλλοντικών θεμάτων και στη συνέχεια διαμόρφωσαν αξίες, συμπεριφορές και ενεργητικές στάσεις ώστε να είναι σε θέση να επιδιώκουν αρμονία και ποιότητα στη σχέση τους με το περιβάλλον.

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Στην αίθουσα : Ενημερωθήκαμε και συνεργαστήκαμε με τους φορείς και τους εξωτερικούς συνεργάτες. Γνωρίζοντας την ειδικότητα του καθενός και το θέμα που θα ανέπτυξε, με τη μέθοδο του καταγισμού ιδεών τα παιδιά διατύπωναν απορίες και ερωτήσεις τις οποίες απεύθυναν στον ομιλητή ο οποίος τις χρησιμοποιούσε σα σκελετό της ομιλίας του ώστε τελικά να είναι προσαρμοσμένη στα ενδιαφέροντα των παιδιών. Παρασκευάσαμε γλυκά με βασικό υλικό τους σπόρους και κεράσαμε το υπόλοιπα παιδιά του σχολείου, αποξηράναμε λουλούδια και τα χρησιμοποιήσαμε σε κατασκευές, φτιάξαμε με υλικά από το περιβάλλον καλλιτεχνικά δημιουργήματα, ζωγραφίσαμε και τυπώσαμε τις ζωγραφιές σε γραμματόσημα και στις μπλούζες μας, εκτελέσαμε πειράματα, αναγνώσαμε βιβλία, μελετήσαμε, φτιάξαμε παιχνίδια lotto, δημιουργήσαμε μικρό κήπο σε μια γωνία, , διεξαγάγαμε παιχνίδια και θεατρικές δραστηριότητες. Δύο δραστηριότητες με ξεχωριστό ενδιαφέρον για τα παιδιά ήταν: Α. Η συγγραφή από κάθε παιδί μιας μικρής εικονογραφημένης ιστορίας με κεντρικό πρόσωπο το ίδιο το παιδί Β. Οι μικρές μουσικές ιστορίες που μας διηγήθηκαν οι σπόροι.

Α. Η συγγραφή της ιστορίας: Το κάθε παιδί έχει φωτογραφηθεί στα βασικά στάδια φυτέματος ενός φυτού (σκάλισμα, φύτεμα, πότισμα.). Με κομμένο χαρτόνι κανσόν σε συγκεκριμένες διαστάσεις έφτιαξαν βιβλιάρκι 12 σελίδων. Σε κάθε φύλλο κόλλησαν τη φωτογραφία τους με τη χρονική σειρά των δραστηριοτήτων. Η υπόλοιπη εικονογράφηση της σελίδας έγινε με κολάζ από εικόνες περιοδικών που διάλεξαν τα παιδιά . Στην απέναντι σελίδα από τη σελίδα της φωτογραφίας το κάθε παιδί έγραψε σύντομα τι ακριβώς παρίστανε η φωτογραφία δηλαδή σε ποιο στάδιο της διαδικασίας φυτέματος σπόρων βρισκόταν. Ενώ η δομή των βιβλίων ήταν ίδια, κανένα από τα 19 βιβλία που έφτιαξαν τα 19 παιδιά δεν ήταν ίδιο με το άλλα. Το κάθε παιδί ήταν πρωταγωνιστής της δικιάς του ολοκληρωμένης ιστορίας και επιπλέον είχε φτιάξει μόνο του όλο το βιβλιάρκι. Η δραστηριότητα αυτή γέμισε τα παιδιά αυτοπεποίθηση, χαρά, ικανοποίηση, περηφάνια καθώς έβλεπαν τη φωτογραφία τους σε όλες τις σελίδες και βελτίωσε την αυτοεικόνα τους.

Β. Οι μουσικές ιστορίες των σπόρων: Βάλαμε μέσα σε δοχεία μικρά σπόρους και έτσι φτιάξαμε πρόχειρα αυτοσχέδια μουσικά όργανα. Κάθε παιδί έφτιαχνε μια σύντομη ιστορία κουνώντας αναλόγως το δοχείο με τους σπόρους. Μια μαθήτρια με προέλευση ποντιακή μας «μαγείρεψε» ένα ποντιακό φαγητό και με κάθε υλικό που έβαζε στην κατσαρόλα κουνούσε ανάλογα το δοχείο με τους σπόρους. Το δοχείο με τους σπόρους, που είχε σχήμα κυλινδρικό, το έκαναν μπάλα και έπαιζαν με αυτό σύντομο ποδόσφαιρο, το έκαναν μπετονιέρα, κουδουνίστρα, κουδούνι ποδηλάτου, έβαλαν τους σπόρους του ενός δοχείου να κυνηγάνε τους σπόρους του άλλου, έκαναν τον αέρα, τη βροχή και ό,τι άλλο τους υπαγόρευε η φαντασία τους.

Στην αυλή του σχολείου : Τα μεγαλύτερα παιδιά μάζεψαν χόρτα, αφού πρώτα έμαθαν να χειρίζονται με ασφαλή τρόπο το μαχαίρι και μετά να αναγνωρίζουν τα χόρτα. Σε μια άκρη σκαλίσαμε, φυτέψαμε στάρι, το ποτίζαμε και το περιποιηθήκαμε ώσπου αυτό αναπτύχθηκε.

Στον κοντινό λόφο : Παρατηρήσαμε τη χλωρίδα και την πανίδα του, ανακαλύψαμε μικροσκοπικά, ζουζούνια και φυτά, διασκεδάσαμε.

Στη γειτονιά του σχολείου : Εξερευνήσαμε τους κήπους της γειτονιάς, καταγράψαμε τα σπουδαιότερα φυτά που είχαν, τους συγκρίναμε, πήραμε συνέντευξη από τις νοικοκυρές για τα λουλούδια τους.

Στις επισκέψεις μας: Επισκεφθήκαμε το φυτώριο της Αμυγδαλέζας, περιοχές της Πάρνηθας, τα Κ.Π.Ε Αργυρούπολης και Λαυρίου, ενημερωθήκαμε από τους αρμόδιους φορείς, πήραμε συνεντεύξεις, ξεναγηθήκαμε περπατήσαμε σε δασικά μονοπάτια με τη βοήθεια της ξεναγού του Δασαρχείου, συμμετείχαμε στη διεξαγωγή προγραμμάτων, συνεργαστήκαμε με άλλα σχολεία διοργανώνοντας κοινές επισκέψεις (2^ο Δ.Σ. Θρακομακεδόνων)

5. ΔΡΑΣΕΙΣ – ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Στη σχολική κοινότητα : Οι μαθητές που έπαιρναν μέρος στο πρόγραμμα ενημέρωναν τους συμμαθητές τους προφορικά ή γραπτά σχετικά με τις δραστηριότητες, τις δράσεις, τις επισκέψεις που πραγματοποιούσαν και τους παρουσίαζαν υλικό που πιθανόν να συνέλεξαν.

Στην αυλή του σχολείου : Βοηθήσαμε στη δέντροφύτευση δενδρυλλίων σε συνεργασία με το τοπικό σύλλογο της περιοχής με σκοπό τη βελτίωση του αύλιου χώρου. Καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς τα ποτίζαμε και τα προσέχαμε.

Στον κοντινό λόφο: Καθαρίσαμε συμβολικά ένα κομμάτι του από πεταμένα αντικείμενα και άλλα σκουπίδια.

Στο δρόμο που οδηγεί στο σχολείο : Φροντίσαμε τα δενδρύλλια που είναι φυτεμένα στο δρόμο που οδηγεί στο σχολείο.

6.ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Αρχική αξιολόγηση: Αρχικά η επιλογή των στόχων και των δραστηριοτήτων έγινε σύμφωνα με τους σκοπούς της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, τα συμπεράσματα των διεθνών συσκέψεων για το περιβάλλον, το δυναμικό των μαθητών καθώς επίσης και με τις συνθήκες υλοποίησης του προγράμματος.. Το θέμα που επιλέχθηκε σχετιζόταν με το άμεσο περιβάλλον των μαθητών, ήταν απολύτως κατανοητό κι έτσι είχε μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τα παιδιά..

Διαμορφωτική αξιολόγηση : Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος δημιουργήθηκαν νέες ανάγκες από την αλληλεπίδραση των εμπλεκόμενων στο πρόγραμμα και τροποποιήθηκαν ή ξαναδιατυπώθηκαν κάποιοι στόχοι και το πρόγραμμα εμπλουτίστηκε από νέες δραστηριότητες, σε κάποιες από τις οποίες εμπνευστές ήταν τα ίδια τα παιδιά όπως τα lotto.

Τελική αξιολόγηση: Η τελική αξιολόγηση έγινε με συζήτηση με τα παιδιά, με τη συγγραφή του βιβλίου, καθώς επίσης με την πρωτοβουλία τους να φέρνουν τους γονείς τους πριν από την επίσημη παρουσίαση του προγράμματος για να δουν τη δουλειά τους,. Σε συνεργασία με τον υπεύθυνο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και τους υπόλοιπους εκπαιδευτικούς της σχολικής κοινότητας, εκτιμήθηκε το επίπεδο επίτευξης των στόχων.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η εμπλοκή των μαθητών του Τμήματος Ένταξης με διαφορετικό τρόπο στη μαθησιακή διαδικασία τους έδωσε την ευκαιρία να ανακαλύψουν και να αναδείξουν ενδιαφέροντα και ικανότητες που τους οδήγησαν στην ανάληψη καινούριων ρόλων στη σχολική κοινότητα και στην αναγνώριση της νέας, εμπλουτισμένης από νέες εμπειρίες, εικόνας του εαυτού τους από τους συμμαθητές τους και τους ίδιους. Ενώ στη τάξη τους είχαν συχνά τη θέση του παιδιού που ακολουθούσε τα υπόλοιπα παιδιά, μέσα από τις δραστηριότητες της Περιβαλλοντικής Ομάδας τους δόθηκε η ευκαιρία να βρεθούν σε θέση πρωταγωνιστική και να είναι υπεύθυνοι οι ίδιοι για τις αποφάσεις που λαμβάνονταν και για την εκτέλεσή τους. Ο βαθμός επιτυχίας του νέου τους

ρόλου δεν είχε σημασία, όσο να δουν τον εαυτό τους κατ' αρχάς σε ένα νέο πλαίσιο και να αποκομίσουν διαφορετικές εμπειρίες που θα ενίσχυαν την προσωπική τους εικόνα. Κατά την εκπόνηση του προγράμματος πολλοί μαθητές του υπόλοιπου σχολείου εκδήλωσαν ενδιαφέρον για την περιβαλλοντική ομάδα και για το ρόλο των συμμαθητών τους σε αυτή. Η όλη δουλειά των παιδιών λειτούργησε σαν πρόκληση αναγνώρισης και αποδοχής της διαφορετικότητας. Επιπλέον στη συγκεκριμένη περιοχή, οι δραστηριότητες της ομάδας ήταν κίνητρο για τους γονείς για να παρατηρήσουν μια άλλη διάσταση του ρόλου του σχολείου ρόλου των μαθητών.

Οι επισκέψεις μας στη γειτονιά είχαν σαν αποτέλεσμα την εκδήλωση ενδιαφέροντος από γονείς για τα περιβαλλοντικά ζητήματα της γειτονιάς τους και συνέδεσαν το σχολείο με τη ζωή της τοπικής κοινότητας. Οι μαθητές ήρθαν σε επαφή με τη γλωσσία της γειτονιάς τους και της ευρύτερης περιοχής τους. Γνώρισαν συστηματικά ένα τμήμα του δήμου τους και τους φορείς που το υποστηρίζουν. Ωθήθηκαν να αναπτύξουν κριτική σκέψη ώστε να προτείνουν και να υποστηρίζουν τις επεμβάσεις και παρεμβάσεις εκείνες που θα βελτιώνουν τον περιβάλλοντα χώρο τους και θα αποτρέπουν κάθε είδους καταστροφές του περιβάλλοντος.

Επιπλέον η συνεργασία και η ενημέρωση από τους διάφορους φορείς οδήγησε τους μαθητές στη διαπίστωση των πολλαπλών αντικρουόμενων συμφερόντων κατά τη διάρκεια εξεύρεσης λύσης των περιβαλλοντικών προβλημάτων, εξαιτίας της διαφορετικής τοποθέτησης και προσέγγισης κάθε κοινωνικής ομάδας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Βασιλάκης Κ. *Ελαφροπάτητα*, εκδ. Λιβάνη
1. Καλαϊτζίδης, Δ. *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Θεωρία και πράξη*
2. Τσαμπούκου-Σκαναβή Κ, *Περιβάλλον και Κοινωνία*, εκδ. Καλειδοσκόπιο
3. Φλογαΐτη Α. (1993), *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, εκδ. Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις
4. Miller B., *Χτίζοντας καλύτερη σχέση με τα παιδιά στην τάξη*
5. ΚΕ.ΘΕ.Α, *Εκπαιδευτικό υλικό πρόληψης*